

απόψεις

Επιτέλους, έχουμε οδηγίες από τη φορολογική διοίκηση, για τη φορολογική μεταχείριση των εμπιστευμάτων (trusts) και των οικογενειακών ιδρυμάτων (foundations)

Με ρύθμιση του ήδη δεκαετιών, ο Κώδικας Φορολογίας Κληρονομιών προβλέπει τη φορολογική μεταχείριση κληρονομιάς, αν με διάταξη διαθήκης ιδρύεται «εμπίστευμα» (trust) αγγλο-αμερικανικού δικαίου. Ευτυχώς, ο εν λόγω Κώδικας προβλέπει, εδώ και δεκαετίες, τη μη άμεση φορολόγηση, κατά τον χρόνο επαγωγής, της κληρονομιάς των περιουσιακών στοιχείων που τίθενται με τη διαθήκη σε «εμπίστευση» και την αναβολή της φορολογικής υποχρέωσης του κληρονόμου είτε κατά τη λήψη προσόδων από το εμπίστευμα είτε κατά τη διάλυση αυτού.

Δυστυχώς, η ευφυής αυτή ρύθμιση του Κώδικα Φόρου Κληρονομιάς, που μετρά ήδη αρκετές δεκαετίες, δεν συμπληρώθηκε από αντίστοιχες ρυθμίσεις άλλων φορολογιών, ιδίως της φορολογίας εισοδήματος, ούτε άλλωστε διερευνήθηκε αντίστοιχα, ώστε να περιληφθεί στον Κώδικα Φορολογίας Κληρονομιών ρύθμιση και για εμπιστεύματα διεπόμενα από άλλο εκτός το αγγλο-αμερικανικό δίκαιο καθώς και για εμπιστεύματα που ιδρύονται εν ζωή και όχι με διαθήκη.

Παράλληλα, κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών στις οικείες διατάξεις φόρου εισοδήματος ή περιουσίας δεν περιλήφθηκε ρύθμιση για τα ιδρύματα (foundations) οικογενειακής περιουσίας, ιδίως αλλοδαπού δικαίου, ενώ μόλις κατά τα τελευταία χρόνια ισχύος και εφαρμογής των διατάξεων Ν.2238/1994, περιλήφθηκε η έννοια της νομικής οντότητας, χωρίς και πάλι ρητά να ρυθμίζεται η φορολογική μεταρρύθμιση από πλευράς εισοδήματος του εμπιστεύματος.

Η λειτουργία, όμως, των αλλοδαπών εμπιστευμάτων που διέπονται από το αγγλοσαξωνικό δίκαιο καθώς και αντίστοιχα των ιδρυμάτων ή εταιρειών διαχείρισης προσωπικής ή/και οικογενειακής περιουσίας συνιστά ευρέως διαδεδομένο μηχανισμό αποτελεσματικής προστασίας και διαχείρισης περιουσίας σε ολόκληρο τον κόσμο. Έννομες τάξεις, όπως η Αγγλία, οι ΗΠΑ, η Νέα Ζηλανδία κ.ά. για τα εμπιστεύματα καθώς και το Λουξεμβούργο, το Λιχτενστάιν, η Ολλανδία κ.ά. για τα ιδρύματα και τις οικογενειακές εταιρείες έχουν δημιουργήσει παράδοση και ολόκληρη βιομηχανία παροχής σχετικών υπηρεσιών καθώς και ασφαλή και αποτελεσματικά νομοθετικά πλαίσια για την προστασία και εξυπηρέτηση των θεσμών αυτών.

Ο νέος ΚΦΕ (Ν.4172/2013), με έναρξη ισχύος από 1.1.2014, φαίνεται να αντιλαμβάνεται την ύπαρξη των αλλοδαπών αυτών θεσμών και να προχωρεί έστω και έμμεσα σε ρύθμιση των καταστάσεων που δημιουργούνται από τη λειτουργία τους στην αλλοδαπή καθώς και από την παρα-

γωγή καρπών και υπεραξιών στην ημεδαπή και αλλοδαπή. Επιτέλους, μόλις προ ολίγων ημερών, εκδόθηκε η ερμηνευτική εγκύκλιος της ΑΑΔΕ¹ (πολ. 1114/2017), η οποία παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με τη φορολογική μεταχείριση των συνεπειών από την ίδρυση, λειτουργία, διαχείριση, κάρπωση και διάλυση των εμπιστευμάτων και των ιδρυμάτων.

Πρωτίστως, με την ως άνω πολ. 1114/2017 ΑΑΔΕ επιχειρείται ο ευρύτερος ορισμός των θεσμών του εμπιστεύματος και του ιδρύματος, με την παρουσίαση των γενικών εννοιολογικών τους στοιχείων και επιπρόσθετα με την ευρύτατη περιπτωσιολογική εξέταση επιμέρους περιπτώσεων. Τα εννοιολογικά στοιχεία που έχουν περιληφθεί στην οικεία εγκύκλιο λαμβάνουν υπόψη τους τη διεθνή πρακτική και είναι εναρμονισμένα με τις σύγχρονες διεθνείς τάσεις. Ακολούθως, με την εγκύκλιο επιχειρείται η παράλληλη και συνδυαστική ερμηνεία των διατάξεων φορολογίας εισοδήματος και φόρου κληρονομιών - δωρεών - γονικών παροχών, αναφορικά με τους δύο αυτούς θεσμούς. Τέλος, με την εν λόγω εγκύκλιο, επιδιώκεται η ερμηνευτική προσέγγιση των φαινομένων αυτών τόσο υπό το προηγούμενο καθεστώς των διατάξεων Ν.2238/1994 όσο και υπό το σήμερα ισχύον καθεστώς των διατάξεων Ν.4172/2013.

Η προσέγγιση που επιχειρείται από την ΑΑΔΕ στοχεύει στη συμμόρφωσή των φορολογικών - ελεγκτικών αρχών με τις βασικές συστημικές αρχές της φορολογίας κεφαλαίου και εισοδήματος, με περαιτέρω διάκριση μεταξύ καρπού που χαρακτηρίζεται ως εισόδημα και μεταβίβασης κεφαλαίου που χαρακτηρίζεται ως χαριστική πράξη, αν ο αποκτών είναι διαφορετικό πρόσωπο από τον αρχικά διαθέτη της περιουσίας. Περαιτέρω, η προσέγγιση που ακολουθείται αναφορικά με τον χαρακτηρισμό των κερδών του εμπιστεύματος, ως μερίσματα συνιστά προσέγγιση που συνάδει με την αρχή του φορολογικού ρεαλισμού. Ο χαρακτηρισμός κάθε επιμέρους τόκου, κέρδους ή υπεραξίας ως μέρισμα, η φορολόγησή του με αυτοτελή φορολογικό συντελεστή και η εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης ταυτόχρονα δημιουργεί ασφαλές έσοδο για το ελληνικό δημόσιο και απαλλάσσει τις ελεγκτικές υπηρεσίες από την προσπάθεια να κατανοήσουν και να κατατάξουν σε επιμέρους κατηγορίες συχνά εξαιρετικά σύνθετα και πολύπλοκα χρηματοοικονομικά προϊόντα που διατίθενται στην αλλοδαπή, των οποίων ο καρπός ή η υπεραξία δεν μπορεί ευχερώς να χαρακτηρισθεί και κατηγοριοποιηθεί σύμφωνα με τις οικείες εσωτερικού δικαίου διατάξεις.

Η ερμηνεία και κατανόηση των αλλοδαπών θεσμών του εμπιστεύματος και οικογενειακού ιδρύματος απαιτούν προσπάθεια και εξειδικευμένες γνώσεις από τους εφαρμοστές και ερμηνευτές του ελληνικού φορολογικού νόμου. Όμως, η προσπάθεια είναι απαραίτητη, προκειμένου η χώρα να αποκτήσει την αναγκαία για την αναγνώριση και φορολόγηση κατά την αληθή φοροδοτική ικανότητα των φορολογικών κατοίκων Ελλάδος, που διαθέτουν περιουσίες τοποθετημένες σε αλλοδαπούς θεσμούς τέτοιας φύσης. Η προσπάθεια της ΑΑΔΕ, με την πρόσφατη πολ. 1114/2017, συνιστά ένα πολύτιμο σημείο αφετηρίας στην προσπάθεια αυτή.

Ελπίζουμε ότι η εγκύκλιος θα αποτελέσει το έναυσμα για έναν γόνιμο επιστημονικό διάλογο και την αφετηρία ώστε οι ελεγκτικές αρχές να εξετάζουν μεμονωμένα κάθε επιμέρους περίπτωση και με εργαλείο τις παρασχεθείσες μόλις ερμηνευτικές οδηγίες, να προχωρούν σε νόμο βάσιμη υπαγωγή των συντρεχόντων κάθε φορά πραγματικών περιστατικών στον εφαρμοζόμενο φορολογικό κανόνα.

Ασπασία Μάλλiou

¹ Βλ. σελ. 895 επ. παρόντος τεύχους.